

Pædagogisk læreplan for Vores Børnehave, Haderslev kommune

Revideret april – maj 2022

Læsevejledning:

Denne pædagogiske læreplan er primært til internt brug og er altså ikke skrevet for at informere forældre og andre samarbejdspartner om Vores Børnehave. Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for det daglige pædagogiske arbejde.

Vi undersøger og udvikler løbende udvalgte temaer i læreplanen, og når det er relevant, revideres læreplanen. Tidspunktet for seneste revidering fremgår af forsiden.

Man er altid velkommen til at kontakte os på 74 34 54 74, hvis man har spørgsmål til læreplanen eller Vores Børnehave i øvrigt.

Tekst skrevet med *kursiv* er lovttekst mv. der er relevant for forståelsen.

Indholdsfortegnelse

Vores Børnehave	3
Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan	4
Fælles pædagogisk grundlag	4
De centrale elementer Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber	5
Børnesyn	5
Dannelse og børneperspektiv	5
Leg	6
Læring	6
Børnefællesskaber	6
Pædagogisk læringsmiljø	7
Samarbejde med forældre om børns læring	7
Børn i udsatte positioner	8
Sammenhæng til børnehaveklassen	9
Inddragelse af lokalsamfundet	10
Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø	10
De seks læreplanstemaer	12
Alsidig personlig udvikling	12
Social udvikling	13
Kommunikation og sprog	14
Krop, sanser og bevægelse	14
Natur, udeliv og science	15
Kultur, æstetik og fællesskab	15
Evalueringskultur	16

Vores Børnehave

Vores Børnehave består af to afdelinger beliggende i landsbyerne Vedsted og Over Jerstal. Begge afdelinger fungerer som "byens børnehave", dvs. at de fleste forældre i byerne naturligt vælger den lokale børnehave til deres barn.

Afdelingerne er relativt små med cirka 20 børn i afdelingen i Vedsted og 40 i afdelingen i Over Jerstal. Der er henholdsvis 4 og 7 fagpersonaler i de to afdelinger.

I både Vedsted og Over Jerstal har institutionen store legepladser med skov og krat. I Over Jerstal er der indendørs relativt lidt plads pr. barn og rumfordelingen er ikke for heldig. I Vedsted er der god plads i huset – og der er tilmed direkte adgang til beboerhusets faciliteter bl.a. gymnastiksal.

Vores Børnehaven kan betegnes som en traditionel børnehave uden en særlig profil (fx naturbørnehave). Vi synes, at det værdisæt danske daginstitutioner og Dagtilbudsloven bygger på, giver god mening for os.

Der dog noget der fylder særligt meget i Vores Børnehave:

- Vi forbereder os på sammenlægning med den lokale folkeskole (medio 2024) og er optaget af, at skabe gode fysiske rammer både inde og ude i vores nye omgivelser. Vi er interesseret i, at skabe et tæt samarbejde med skolen til fordel for børn og familier.
- Vi er specielt nysgerrige på, hvordan vi ved at ændre vores tankegang og tilgang, kan give børn nye muligheder for trivsel, læring, udvikling og dannelse – og hvordan vi med en stærk evaluerings-kultur, sammen kan udvikle vores pædagogiske praksis.
- Vi interesserer os for, hvordan vi kan støtte forældre i forælderrollen, når livet er svært. Fx hvordan de kan tale med deres børn om brud i familien.
- Vi har et konstruktivt og givtigt samarbejde med den lokale skole om overgang fra børnehave til skole, lige som vi vægter, et tæt samarbejde med den lokale dagpleje om overgangen fra dagpleje til børnehave.
- Vi har et særligt fokus på børns leg i børnehaven og hvordan vi kan fremme alle børns deltagelse i leg.

Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan

Den pædagogiske læreplan udarbejdes med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag samt de seks læreplanstemaer og de tilhørende pædagogiske mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring.

*Rammen for at udarbejde den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven og dens overordnede formålsbestemmelse samt den tilhørende bekendtgørelse. Loven og bekendtgørelsen er udfoldet i publikationen *Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold* (Børne- og Socialministeriet 2018)*

Fælles pædagogisk grundlag

Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i et fælles pædagogisk grundlag, der består af en række fælles centrale elementer, som skal være kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark.

"De centrale elementer er:

- Børnesyn. Det at være barn har værdi i sig selv.*
- Dannelse og børneperspektiv. Børn på fx 2 og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.*
- Leg. Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.*
- Læring. Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.*
- Børnefællesskaber. Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.*
- Pædagogisk læringsmiljø. Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring.*
- Forældresamarbejde. Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.*
- Børn i udsatte positioner. Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.*
- Sammenhæng til børnehaveklassen. Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv."*

Loven fastsætter, at alle elementer i det fælles pædagogiske grundlag skal være udgangspunkt for arbejdet med den pædagogiske læreplan og dermed det pædagogiske arbejde med børns læring i dagtilbud. Nogle elementer i form af fx børnesynet skal altid være til stede i det pædagogiske

læringsmiljø, mens andre elementer som fx arbejdet med at skabe en god overgang til børnehaveklassen kan være mere til stede i nogle sammenhænge end andre.

De centrale elementer Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber

Børnesyn

Børnesynet i Vores Børnehave skal forstås som børnehavens grundlæggende forståelse af, hvad barndom er, hvad børn har brug for og hvordan børn skal mødes. Alle personalets handlinger, skal være i overensstemmelse med børnesynet.

Vores Børnehaves børnesyn er formuleret med skelen til Haderslev Kommunes Børne- og Ungepolitik:

- Ethvert barn har ret til at blive set som den det er og blive mødt med positive forventninger.
- Ethvert barn har brug for omsorg og voksne, der tager ansvar for barnet.
- Alle børn har ret til at høre til i et fællesskab.
- Ethvert barn har ret til udvikling.
- Alle børn har ret til medinddragelse og indflydelse på eget liv.

Det er en grundholdning i Vores Børnehave, at alle børn ønsker at samarbejde og altid gør det så godt de kan. Hvis et barn "ikke lykkes", er det den voksne, der skal gøre noget andet.

Dannelse og børneperspektiv

Vi tror på, at barnets dannelse udvikles, når barnet får oplevelser af at være i spændingsfeltet mellem "sig selv" og "fællesskabet". Det er vores opgave at tilrettelægge læringsmiljøer og skabe relationer med barnet, så det oplever, at dets behov og handlinger bliver taget alvorligt. Barnet skal støttes til gradvist at tage vare på sig selv samtidig med, at det bidrager positivt til fællesskaber og får forståelse for forskellighed og andres behov.

I Vores Børnehave skal vi derfor tage udgangspunkt i børnenes perspektiv og inddrage dem i hverdagen beslutninger og aktiviteter. Det betyder bl.a.

- at vi skal hjælpe børn med at formidle deres ønsker, tanker, følelser og behov.
- at vi skal samtale med børn.
- at vi skal støtte børn til at løse konflikter, overvinde modgang og få positive oplevelser af sig selv i fællesskab med andre.
- at vi skal være opmærksomme på, hvordan vi bedst kan give børnene stemme og inddrage dem i dagligdagen

- at vi skal være opmærksomme på, at arbejdet med dannelse og børneperspektiv ikke ændre på, at den voksne har ansvaret for barnet i alle forhold - og især har ansvaret for relationerne til barnet.

Leg

Fordi legen er helt central for barndommen, skal vi sørge for, at alle børn i Vores Børnehave har gode muligheder for at lege, både sammen med andre og alene. Det betyder bl.a.

- at der både ude og inde skal være fysiske rammer og materialer, som understøtter børns leg.
- at vi skal involvere børnene i udformning af legemiljøer.
- at dagligdagen skal være struktureret på en måde, så børnene har gode muligheder for leg.
- at vi skal have faglig viden om børns leg, og bruger denne viden til at understøtte børns leg, fx ved at være direkte deltagende eller igangsættende.
- at vi jævnligt og systematisk undersøger, om hvert enkelt barn deltager i leg med andre og reagerer hvis det ikke er tilfældet.

Læring

I Vores Børnehave er udgangspunktet, at barnet lærer ved aktiv deltagelse. Vi forstår læring som mere end bare at blive god til noget eller få ny viden. Læring handler i lige så høj grad om, at barnet får erfaringer med at undre sig, undersøge, eksperimentere, være nysgerrig og kaste sig ud i noget ny. For at styrke børns læring i Vores Børnehave skal vi

- have basal faglig viden om børns læring og gøre brug af denne viden i den pædagogiske praksis.
- skabe læringsmiljøer, hvor børn er aktivt deltagende og får egen erfaringer, så deres naturlige nysgerrighed understøttes.
- skabe strukturerede pædagogiske aktiviteter, der tager udgangspunkt i børnenes interesser og motivation og giver dem mulighed for nye erkendelser.
- have opmærksomhed på, at børns forudsætninger for læring er forskellige og derfor indrette læringsmiljøerne, så de understøtter alle børns læring.

Børnefællesskaber

Det er vigtigt for alle mennesker at have adgang til betydningsfulde fællesskaber. Det gælder også for børnene i børnehaven. At have det godt sammen med de andre børn er helt afgørende for et barns trivsel i børnehaven.

I Vores Børnehave forstår vi børnefællesskab som andet og mere end bare at være med. Børnefællesskaber handler om, at det enkelte barn føler sig værdsat og betydningsfuld i det fællesskab børnehaven udgør, fordi det bliver taget alvorligt og inddraget. I et velfungerende børnefællesskab bidrager alle børn med noget værdifuldt.

I Vores Børnehave er det personalets ansvar, at alle børn er med i betydningsfulde børnefællesskaber. Derfor skal alle ansatte

- have basal faglig viden om børnefælleskaber og med sin pædagogiske praksis kunne støtte alle børn i at få adgang til dem.
- være en tydelig leder af børnegruppen og tager ansvar for gruppen trivsel. Man skal skabe en tryk ramme, som børnefælleskabet kan udfolde sig i.
- give gode muligheder for, at børn både kan styrke eksisterende venskaber og skabe nye venskaber.
- være særlig opmærksom på børn, der har brug for hjælp for at komme med i betydningsfulde børnefælleskaber.

Pædagogisk læringsmiljø

Rammerne for de pædagogiske læringsmiljøer i Vores Børnehave, er beskrevet i denne læreplan. Det er et fælles ansvar, at alle aktiviteter i børnehaven er i overensstemmelse med læreplanens beskrivelser og principper.

I løbet af en almindelig børnehavedag, vil der i perioder være mere fokus på nogle elementer i læreplanen end andre, men i princippet er læreplanen retningsgivende for alt hvad der foregår i børnehaven i hele åbningstiden.

Ledelsen har et særligt ansvar for, at der er de nødvendige ressourcer, fx i form af personale, som gør det muligt at efterleve læreplanen i hele åbningstiden.

For at holde fast i, at børn skal have mulighed for trivsel, læring, udvikling og dannelse hele dagen, skal dette perspektiv indgå i vores refleksioner og evalueringer.

Samarbejde med forældre om børns læring

Samarbejdet med forældrene om barnets læring foregår både i den daglige spontane kontakt med forældrene og i en struktureret ramme (forældresamtaler, møder osv). Vi stræber efter, at samarbejdet er gensidigt respektfuldt og forpligtende.

Børnehaven forventer, at forældre samarbejder om barnets læring, hvilket personalet skal formidle til forældrene. Personalet skal tage initiativ til samarbejde og tage ansvar for, at samarbejdet er så frugtbar for barnet og forældrene som muligt. Alt samarbejde med forældre skal tage udgangspunkt i, at alle forældre vil det bedste for deres børn.

Principper for samarbejdet med forældrene om børns læring, skal diskuteres i forældrebestyrelse mindst en gang om året.

Alle forældre skal tilbydes strukturerede samtaler i hele børnehaveperioden, hvor barnets læring er et af flere temaer. Samtalernes placering, formål og indhold er nærmere beskrevet i internt dokument.

Samtalerne er struktureret om dialogmateriale i Hjernen&Hjertet og/eller interne mødevejledninger.

Barnets kontaktpædagog er ansvarlig for at holde samtalerne og følge op på dem.

Kontaktpædagogen er forpligtiget til løbende at orientere forældre om deres barns læring. Kontaktpædagogen er i samarbejde med DPL også forpligtiget til at tage initiativ til et udvidet forældresamarbejde, når barnets læring er truet.

Faguddannet personalet skal kunne fortælle forældrene om sammenhæng mellem børnehavens hverdag og barnets læringsmuligheder. Dvs. at man som fagpersonale i Vores Børnehaven skal vide, hvilke læringsmuligheder barnet har i forskellige situationer, og man skal kunne forklare dette til barnets forældre.

Vi skal orientere forældrene via Aula om "nyt fra børnehaven" dagligt. I beskederne skal der også jævnligt beskrives, hvordan div. aktiviteter i børnehaven giver børn mulighed for læring.

Tegn på, at vi er godt på vej

- Barnets læring diskuteres med alle forældre.
- I beskeder og opslag på Aula, bliver der ofte fortalt om børns læringsmuligheder.
- Faguddannet personale har en bred og opdateret viden om børns læring, som de anvender i relevante samtaler med forældre.

Børn i udsatte positioner

I Vores Børnehaven er udgangspunktet, at børn i udsatte positioner har samme ønske om og behov for at føle sig værdsatte og forstået, som alle andre børn i børnehaven. De har de samme behov for at være sammen med jævnaldrende venner, som betyder noget for dem og de betyder noget for. De har samme behov for at kunne forstå sin omverden, blive mødt med krav og forventninger de kan honorere og have indflydelse på sit eget liv.

Den pædagogiske opgave er at støtte barnet til at få opfyldt sine behov i børnehavens hverdag og understøtte barnets trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Vi bestræber os på at vi har en både bred og dyb viden i personalegruppen om børn i udsatte positioner og omsætter denne viden til relevant praksis.

For at sikre tidlig opsporing af børn i udsatte positioner anvender vi TOPI og andre vurderingsværktøjer minimum hver 6. måned.

De konkrete justeringer af læringsmiljøet afhænger af de enkle børns behov og muligheder. Det er personalets ansvar at være bevist om barnets behov og muligheder og indrette læringsmiljøet derefter.

Vi gør en særlig indsats for at inddrage det udsatte barns perspektiv i alle tiltag.

Vores praksis er inspireret af NEST-pædagogikken og i alle tiltag vedr. børn i udsatte positioner bestræber vi os på, at barnet ikke ekskluderes. Vi udnytter bevist, at det er værdifuldt for barnet at være med i fællesskaber.

Vi tager ansvar for et tæt, respektfuldt og konstruktivt samarbejde med forældre til børn i udsatte positioner.

Kontaktpædagog og DPL har ansvar for, at der sker en systematisk opfølgning på alle tiltag, hvor effekten af indsatsen bliver vurderet og evt. justeret.

Vi samarbejder ansvarsfuldt og professionelt med praksisvejleder, Rådgivningsteamet og andre eksterne samarbejdspartner, for at udvikle vores læringsmiljøer til gavn for børn i udsatte positioner. TOPI og andre vurderingsværktøjer bruges til systematisk opsporing af børn i udsatte positioner.

Tegn på, at vi er godt på vej:

- Antallet af børn i udsatte positioner falder og/eller trivselen blandt børn i udsatte positioner vurderes at være stigende.
- Pædagoger kan give fagligt stærke begrundelser for, hvordan børnehavens læringsmiljøer understøtter ethvert barns trivsel, læring, udvikling og dannelse – uanset om barnet er i udsat position eller ej.
- Pædagoger kan forholde sig undersøgende og kritisk til egen praksis, og kan ændre den, hvis det er nødvendigt.

Sammenhæng til børnehaveklassen

I Vores Børnehave skal der være et tæt samarbejde mellem de ældste grupper i henholdsvis Vedsted og Over Jerstal. De to grupper har også, hver for sig og sammen, et tæt samarbejde med den lokale folkeskole. Formålet med dette er:

- at børn fra de to grupper har gode relationer til hinanden inden de starter sammen i børnehaveklassen.
- at børnene kender og er tryk ved skolen inden de starter i børnehaveklassen og fx kender de basale regler på skolen, kan finde rundt på relevante dele af skolen.
- at pædagoger og personale i indskolingen diskuterer og koordinere den pædagogiske indsats med henblik på, at gøre overgangen fra børnehave så god som muligt for børn og forældre.
- at børnehave og skole så tidligt som muligt samarbejder om indsatsen i forhold til børn og familier i udsatte positioner.

Det opnår vi bl.a. ved disse konkrete tiltag:

- Pædagoger fra Flagermus (Vedsted) og Drager (Over Jerstal) samarbejder og koordinere det pædagogiske arbejde vedr. børnehavens ældste børn.
- Der er et formelt samarbejde mellem børnehaven og skolen om overgangen mellem dem.
- Fra januar og frem til sommerferien kommer Flagermus og Drager jævnligt på skolen med henblik på, at børnene lærer skolen og hinanden at kende.

- Et barn, der skal gå på en anden skole end Over Jerstal, tilbydes som udgangspunkt at være med til aktiviteterne på skolen. Samtidig bestræber vi os på, i samarbejde med forældrene og barnets kommende skole, at barnet får så god en overgang til sin nye skole som muligt.

Tegn på, at vi er godt på vej:

- Der er gode relationer mellem børnene på tværs af afdelingerne. Den kommende børnehaveklasse er etableret som en gruppe, men fælles regler og normer.
- Børn giver udtryk for, at de er glade for at komme på skolen.
- Vi har et tæt samarbejde med indskolingen. Vi har indsigt i hinandens opgaver og pædagogiske tilgange og vi koordinerer og udvikler vores indsats ift. overgangen.
- Langt de fleste børn indskrives i Over Jerstal skole og andelen af børn, der har brug for skoleudsættelse, er under gennemsnittet for kommunen.

Inddragelse af lokalsamfundet

Børnehaven fungerer som "landsbyens børnehave" og der er et ukompliceret og naturligt samarbejde med skolen, dagplejen og byens foreninger, og det nære lokalområde.

Bl.a. via forældre skaffes der kontakter til fx landbrug, som børnehaven kan besøge.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

Det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø, skal indgå som beskrevet i flere steder i denne læreplan.

I forhold til det fysiske og æstetiske børnemiljø, er det en udfordring, at børnehaven har relativt få midler til at renovere legepladser, indkøbe møbler mv. Det er et fælles ansvar at få mest muligt "børnemiljø" ud af de midler vi har.

Det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø er en integreret del af børnehavens læringsmiljø og bliver derfor også vurderet i de løbende evalueringer af læringsmiljøet.

Vi har en ambition om, at børnenes egne oplevelser af børnemiljøet kommer til at fylde mere i evalueringerne, men er dette er pt ikke prioriteret.

De seks læreplanstemaer

Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i seks læreplanstemaer samt mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Alsidig personlig udvikling

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

- 1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.*
- 2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.*

Barnets trygge tilknytning til personalet, er afgørende for dets livsduelighed og dermed dets alsidige personlige udvikling. Derfor skal alle tiltag i børnehaven, store som små, vurderes ud fra, om de styrker barnets muligheder for tryk tilknytning til personalet.

- Vores fagteoretiske udgangspunkt for at arbejde med børns alsidige personlighed er især ICDP, men vi er også inspireret af NEST-pædagogikken.
- Vi er tydelige voksne, der tager ansvaret for både det enkelte barn og børnegruppen. Vi har tydelige normer og forventninger for samværet i børnehaven.
- Vi er opmærksomme på at være så meget sammen med børnene som muligt. Det handler ikke om at gøre noget for børnene, men at gøre noget sammen med børnene.
- Vi er nærværende i vores samvær med børnene. Vores samvær med det enkelte barn skal være empatisk. Vi skal give barnet følelsesmæssig støtte og spejle barnets følelser (affektiv afstemning).
- Vi strukturerer dagligdagen, så børn kan overskue den og lykkes.
- Vi værner om børns venskaber og samspil, bl.a. bryder vi med sædvanlige dagsrytmer og strukturer, hvis de står i vejen for børns positive samvær.
- Vi støtter børn til at få positive relationer til andre børn. Hertil bruger vi forskellige metoder alt afhængig af situationen. Vi arbejder ud fra et princip om, at når et barn ikke lykkes i samvær med andre børn, så er det ikke barnets ansvar, at det gik galt, men vores ansvar, at det lykkes fremover.

- Vores læringsmiljøers fysiske indretning skal understøtte børnenes mulighed for at fordybe sig i leg og aktivitet. Det betyder bl.a., at der skal være tydelige legezoner, hvor der fx er mulighed for "at lade legen stå" til dagen efter.
- Vi støtter børn til at fordybelse og vedholdenhed ved selv at være fordybede og vedholdende. Derfor skal vores arbejdsdag og opgaver være struktureret, så vi kan være direkte sammen med børnene uden afbrydelser.
- Vi støtter børns engagement ved at lade dem få indflydelse på børnehavedagen, være åbne for deres ideer og følge deres spor.
- Vi har delvis aldersopdelte børnegrupper, men sørger for at børnene også er sammen på tværs af alder.
- Vi inddrager børnene i hverdagens rutiner som fx at gøre klar til frokost.
- Vi opmuntrer børn og anerkender deres indsats.
- Vi organiserer dagen, så der er en passende blanding af rutiner, børneinitierede aktiviteter og vokseninitierede aktiviteter.

Social udvikling

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. *Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.*
2. *Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.*

- På husmøder og stuemøder vurderer vi løbende og systematisk det enkelte barns trivsel og deltagelse i fællesskaber.
- Vi støtter og guider børnene i samværet med hinanden, så de får erfaringer med at lykkes i sociale sammenhænge og hjælp til at håndtere modgang.
- Vi har faste børnegrupper (stuer), som skal være det enkelte barns "sociale base".
- Vi sørger for, at børn får oplevelser med hinanden på tværs af de faste børnegrupper, så de får mulighed for at danne nye relationer.
- Vi har et udvidet samarbejde mellem skolestarterne i de to afdelinger, hvor børnene mødes en gang om ugen. Formålet er at skabe et stærkt socialt fællesskab i børnegruppen inden skolestarten.
- Vi opfordrer børn til at hjælpe hinanden og anerkender når det sker.

Kommunikation og sprog

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. *Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.*
2. *Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.*

- Børn udvikler bedst deres sprog ved at bruge det i relevante sammenhænge. Derfor har vi fokus på, at det pædagogiske læringsmiljø gør det naturligt og relevant for børnene at bruge sproget aktivt i fx en aktivitet. Det er vigtigere at vi har et sprogstimulerende miljø hele dagen, end vi har specifikke sprogstimulerende aktiviteter.

- Vi taler med børnene og ikke til børnene. Vi skaber tid og ro til samtalen.

- Vi gør os umage for at forstå, hvad et barn vil kommunikere. Vi hjælper barnet til at "sætte ord på".

- Vi er opmærksomme på at bruge et sprog, der stimulerer børnenes sproglige udvikling, fx ved at bruge nye ord og begreber i samtale med børnene.

- Vi leger (spontant) med sproget sammen med børnene, fx rime, lave fjolleord og undres over talemåder.

- Vi bruger visuel støtte til sproget, fx billeder, piktogrammer og tegn til tale.

- Vi synger, leger og læser bøger sammen med børnene.

Krop, sanser og bevægelse

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. *Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.*
2. *Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.*

- Vi er meget opmærksomme på, at børn får mulighed for at være i bevægelse og bruge kroppen en stor del af dagen, året rundt.

- Vi tillader farlige og vilde lege (med voksenansvar for sikkerhed).

- Vi opmuntrer børnene til at prøve selv, så de opdager, at de kan mange ting med deres krop, fx tage tøj på, slå søm i, bide i et helt æble.
- Vi laver aktiviteter sammen med børnene, der stimulerer forskellige sanser, fx tage fodbad, få og give massage og gyng i hængekøje.
- Vi taler med børnene om sanseoplevelser mv
- Vi sørger for, at læringsmiljøet også tilbyder børn ro.

Natur, udeliv og science

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. *Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.*

2. *Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.*

- Vi bruger skov og krat på vores legepladser til at finde snegle, fange biller og plukke blomster.
- Vi har forstørrelsesglas, insektglas mv. som børnene kan brug, når de går på opdagelse.
- Vi tager på ture i området.
- Vi sår og planter sammen med børnene og følger fx udviklingen fra frø til plante.

Kultur, æstetik og fællesskab

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. *Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.*

2. *Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.*

- Vi markerer højtiderne: Fortællinger, dekorationer, pyntning, bagning og kirkegang i julen. Tøndeslagning ved fastelavn. Frokost og male æg ved påsketid.
- Når der er et barn i børnehaven med en anden kulturbaggrund end dansk, skal vi altid overveje, om og hvordan det er relevant, at inddrage dette i børnehavens hverdag – gerne i samarbejde med barnets forældre.
- Vi laver strukturerede aktiviteter, hvor børn eksperimenterer med forskellige materialer og teknikker fx "kuglemaling".
- Papir, farver, sakse, lim, perler mv. skal altid være frit tilgængeligt for børn.
- Børns kreative produkter bliver hængt op.
- Vi laver sanglege og læser historier sammen med børnene.

Evalueringens kultur

Evalueringens kultur i Vores Børnehave er kendetegnet ved at:

- DPL skal deltage i det pædagogiske arbejde og være helt tæt på praksis. Med bl.a. eget eksempel og reflekserive spørgsmål i personalegruppen skal DPL sørge for, at der er en vedvarende opmærksomhed på udvikling af de pædagogiske læringsmiljøer.
- Det er helt centralt i vores evalueringens kultur, at alle formere for sparring, faglige refleksioner og evalueringer har to formål: At kvalificere de pædagogiske læringsmiljøer og personalets læring.
- Ca. hver 14. dag har vi strukturerede sparring ved DPL for fagpersonalet – vi kalder det refleksionsrum. Sparringen foregår oftest stuevis i alm. arbejdstid.
- Vi holder 11 husmøder a 2 timer, hvor vi bl.a. arbejder med evaluering af "pædagogisk fokus".
- Vi holder 6 p-møder a 2 timer, hvor vi arbejder med den røde tråd i institutionens pædagogiske arbejde og nye tiltag rammesættes.
- Vi bruger Tegn på læring II fra EMU som ramme om vores evaluering. Skema 1 bruger vi til at sætte opmærksomhed på udvalgte dele af den pædagogiske praksis. Vi forventer, at opmærksomheden på et særligt område, giver almen læring, som generelt kan kvalificere den pædagogiske praksis i institutionen. Lederteamet vælger to – tre emner om året, der er i fokus. Evalueringen forgår løbende til husmøder og samles af ledergruppen. Ledergruppen har ansvar for at skemaet bliver brugt som aftalt.

Skema 2 bruger vi til at få fokus på vores konkrete handlinger og dermed det konkrete pædagogiske læringsmiljø. Evalueringen skal give os viden om, hvilke muligheder læringsmiljøet giver børnene og hvordan vi kan udvikle læringsmiljøet. Der kan enten evalueres på tiltag på den enkelte stue eller på tværs af stuerne. Et "evalueringens forløb" med skema 2 strækker sig over ca. 4 uger. Det er muligt at bruge eller supplere med andre evalueringens metoder (fx aktionslæring), blot de giver svar på spørgsmålene i skema 2. Det er DPL der har ansvar for, at skema 2 bliver brugt som aftalt.

Skema 3 bruger vi til løbende at samle op på vores arbejde med den styrkede pædagogiske læreplan. Skema 3 er også udgangspunktet for den lovpligtige evaluering af arbejdet med den styrkede pædagogiske læreplan. Det er institutionslederens ansvar, at skema 3 bruges som aftalt.

- Vi har opmærksomhed på, hvordan vi kan indsamle data, der kan kvalificere evalueringen og sparringen. Pt er vi interesseret i at udvikle vores metoder til at registrere tegn på, hvordan læringsmiljøet giver ønsket eller uønsket effekt, så vi midt i en travl hverdag kan fastholde øjeblikket. Fx har vi hængt plakater op forskellige steder, hvor vi hurtigt kan skrive iagttagelser og refleksioner på. Plakaterne medbringes til sparring og evaluering.